

Terveystiedon lukutaidot muutoksessa

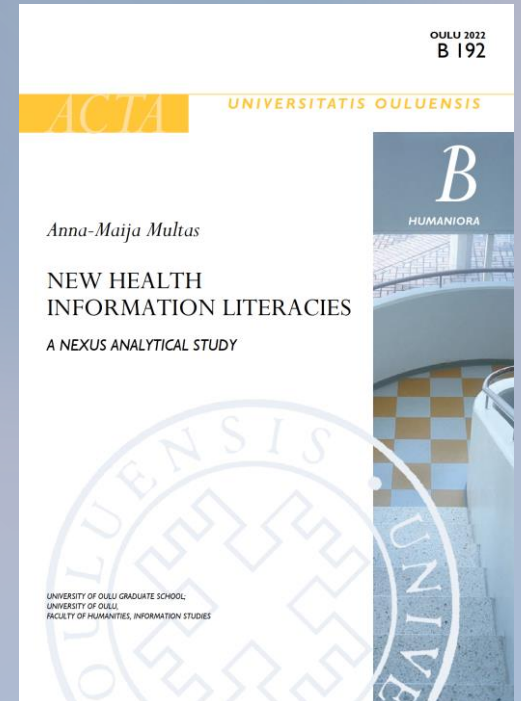
Anna-Maija Multas, FT

Informaatiotutkimus ja viestintä, Oulun
yliopisto

anna-maija.multas@oulu.fi

Lyhyesti minusta

- Hum.kand. Informaatiotutkimus, FM tiedeviestintä & FT Informaatiotutkimus, Oulun yliopisto
- Väitöskirja "New health information literacies: A nexus analytical study" tarkastettiin 4.3.2022 Oulun yliopistossa
- Vastaväittäjä prof. Olof Sundin (Lundin yliopisto, Ruotsi) & kustos prof. Noora Hirvonen (Oulun yliopisto), esitarkastajat ap. prof. Alison Hicks ja ap. prof. Devon Greyson
- Väitöstutkimus osa Suomen Akatemian projektia: Cognitive authorities in the everyday health information environments of young people (CogAHealth), Oulun yliopisto v. 2016–2020
- Tällä hetkellä tutkijatohtorina OY:ssa Vastustuskykyinen kaupunki, RECIPE -hankkeessa (<https://recipestn.fi/>). V. 2022 alusta myös HY:ssa Tubettajat nuorten mielenterveyden vertaistukijoina, TUBEDU -hankkeessa (<https://sites.utu.fi/tubedu/>)

Yhteiskunnassamme on
käynnissä laajamittainen
infodemia (WHO, 2022)

Vaatii mukautumista
jatkuvaan muutokseen

Muokkaa ja luo uusia
tietokäytänteitä, tapoja
toimia informaation
kanssa

Mitä tarkoitetaan terveystiedon lukutaidoilla?

- Tavoitteena löytää uudenlaisia tapoja ymmärtää terveyteen kytkeytyneitä lukutaitoja
- Sosiokulttuurinen näkökulma: lukutaidot sosiaalisesti rakentuneita
- Fokuksessa erityisesti verkkoympäristöt
- Yhdistäen teoreettista ja empiiristä tutkimusta:
 - Informaatiotutkimuksen, terveys- ja lääketieteen sekä kasvatustieteen tutkimusta lukutaidoista
 - Empiirinen tutkimus nuorten tubettajien kanssa

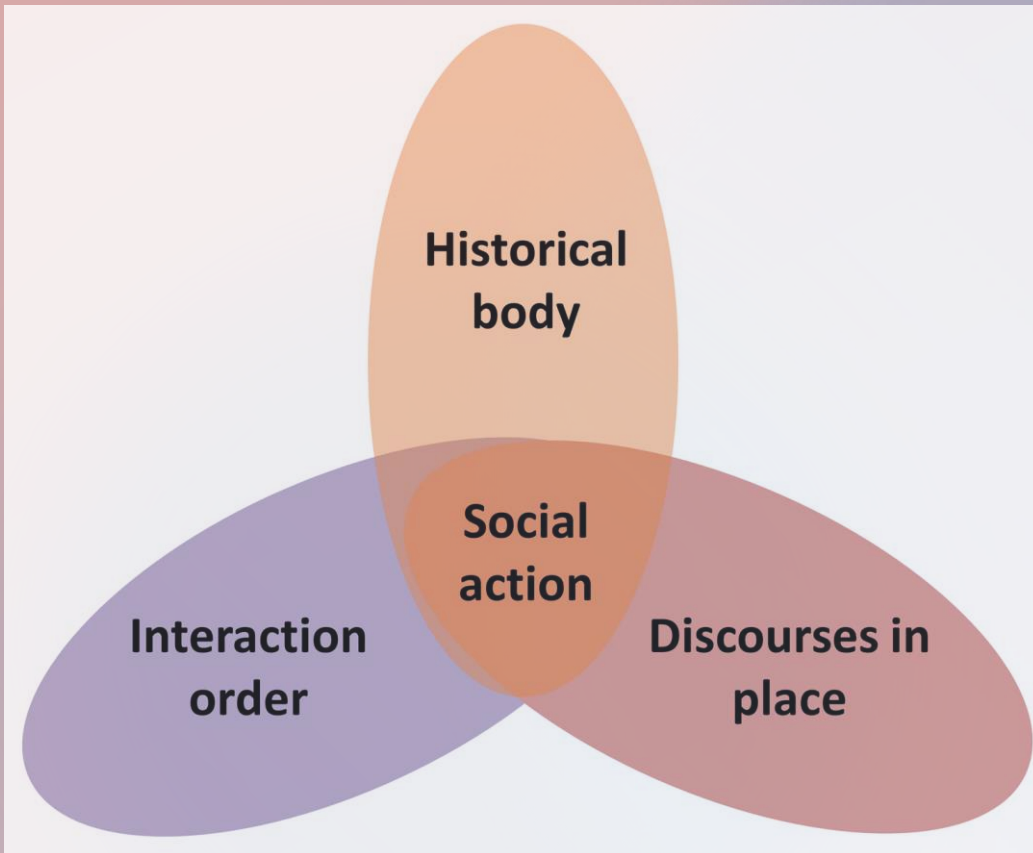
Teoreettiset lähtökohdat

- Sosiokulttuurinen käsitys lukutaidoista
- Informaatiolukutaidot kontekstiin sidottuina sosiaalisina käytänteinä (Lloyd, 2017)
- Uuslukutaitojen keskiössä digitaaliset ympäristöt ja välineet sekä multimodaaliset sisällöt (Lankshear & Knobel, 2011)
- Terveysten lukutaito nähdään perinteisesti yksilökeskeisesti, uudemmat määritelmät huomioivat elämän mittaisen oppimisen, aiemmat kokemukset sekä sosiokulttuurisen näkökulman (esim. Samerski, 2019; Sørensen, 2019)

Teoreettis-metodologinen viitekehys

Sosiaalisen toiminnan tarkasteluun kehitetty neksusanalyysi (Scollon & Scollon, 2004)

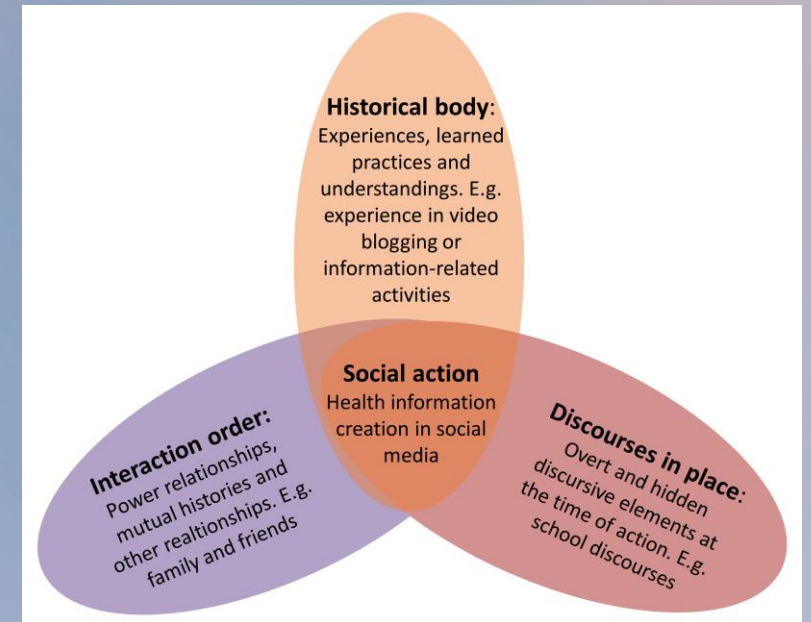
Tutkimuksessa kolme vaihetta:
kartoittaminen (engaging)
navigointi (navigating) muutos (changing)

Three key elements of nexus analysis (Multas, 2022; adapted from Scollon & Scollon, 2004, p. 154)

Aineisto ja analyysi

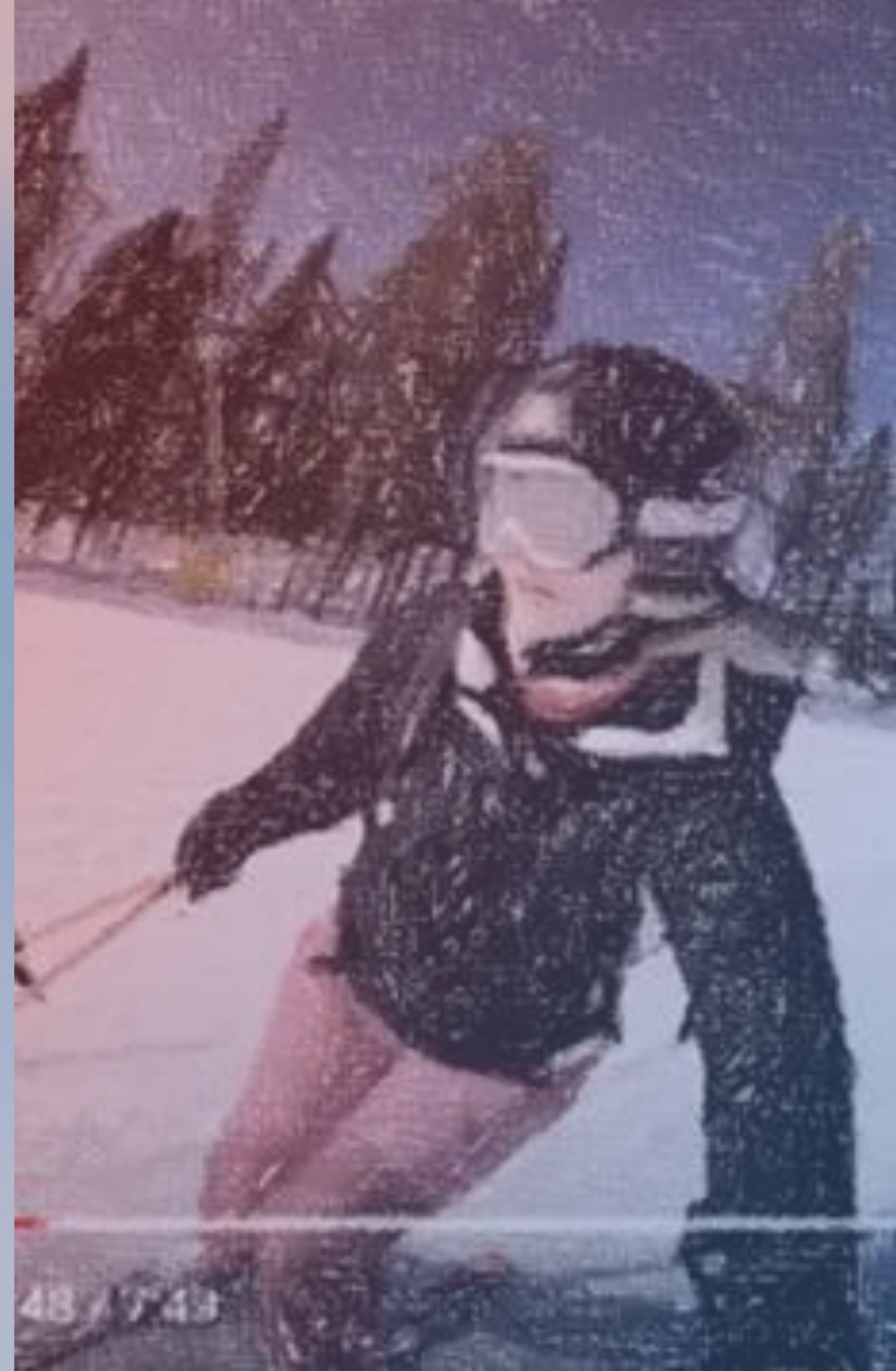
- Systemaattinen katsaus terveyden lukutaidon käsitteistä, metodeista ja mittareista (kartoittaminen, vaihe 1)
- Empiirinen tutkimus nuorten tubettajien terveystietoisuuden informaation luomisesta sosiaalisessa mediassa → haastattelut, videopäiväkirjat, YouTube-videot (navigointi, vaihe 2)
- Analyysi erikseen katsauksen ja empiirisen aineiston osalta → yhdistettynä tuloksissa hyödyntäen neksusanalyttistä viitekehystä

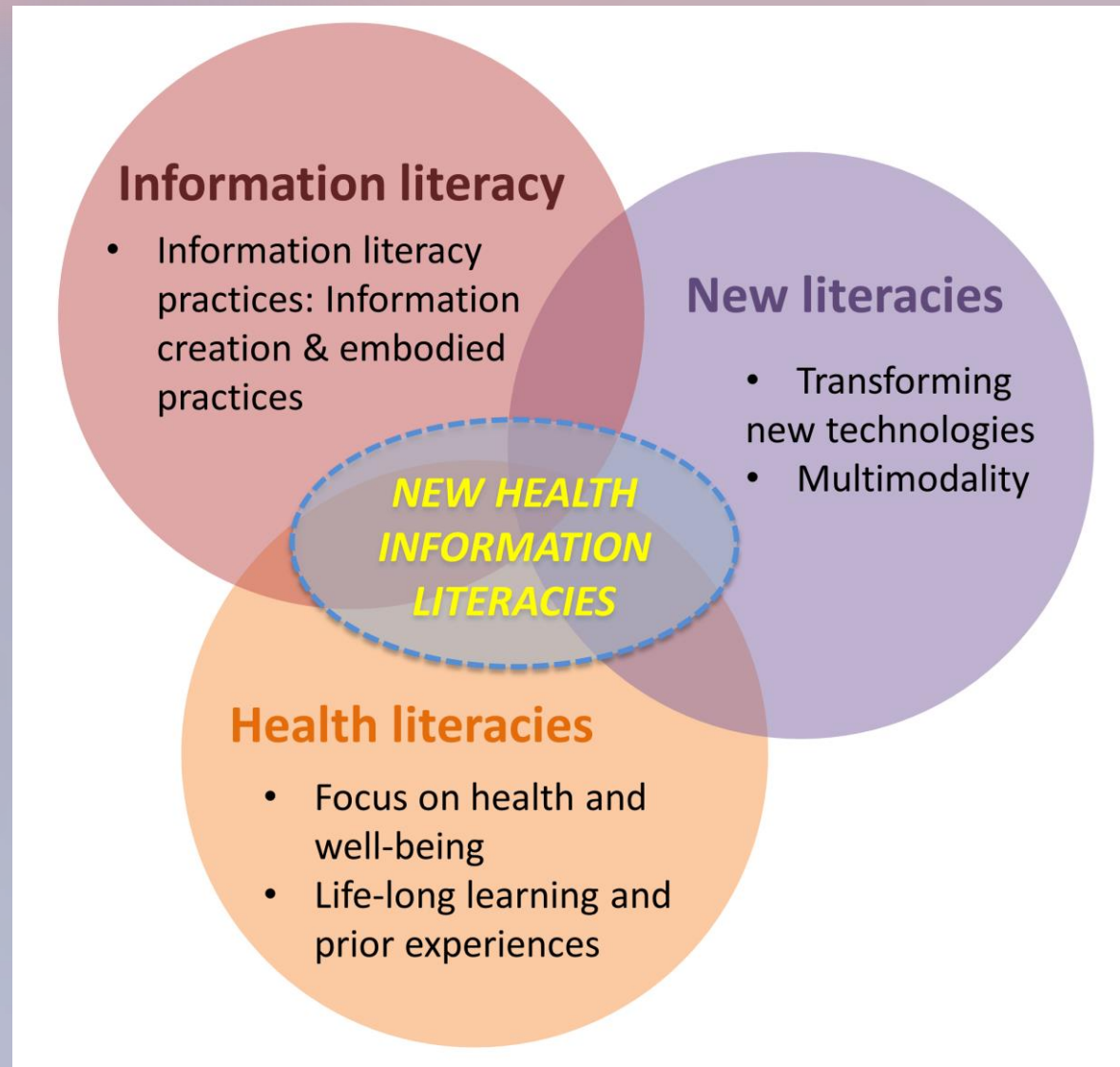
Three key elements of social action in this study (Multas, 2022; adapted from Scollon & Scollon, 2004, p. 154)

Keskeisiä tuloksia

- Aiempi terveyden lukutaidon tutkimus ei huomioi arjen informaatioympäristöissämme tapahtuvia muutoksia → tarve käsitteen kehittämiseksi
- Empiirinen aineisto osoittaa, että esim. informaation luomiseen ja kehollisuuteen liittyvät käytänteet keskeisiä sosiaalisessa mediassa
- → terveyteen kytkeytyneissä informaatiokäytänteissä korostuu erityisesti kehollisen tiedon ja autenttisuuden rooli
- → kognitiivisen auktoriteetin merkitys suuri sosiaalisessa mediassa: rakennettu sekä kokemuksiin perustuvan tiedon että toisen käden tiedon pohjalta, fokus auktoriteettien tunnistamisen lisäksi sen rakentamiseen/kehitykseen

Terveystiedon lukutaidot muutoksessa

New health information literacies drawing from other literacy concepts (Mulas, 2022)

Terveystiedon lukutaidot ovat...

- tapoja ymmärtää terveyttä ja hyvinvointia,
- informaation löytämiseen, etsimiseen, arviointiin, ymmärtämiseen ja luomiseen liittyviä, sosiaalisesti rakentuneita ja rakennettuja käytänteitä, joita hyödynnämme erilaisissa arjen ympäristöissämme verkkoympäristöt mukaan lukien,
- jatkuvassa muutoksessa uusien teknologioiden muutosten myötä.

Terveystiedon lukutaidot...

- koostuvat lukuisista erilaisista toisiinsa kytkeytyneistä sosiaalisista, materiaalisista ja kehollisista informaatiokäytännöistä, joissa käsitellään monimuotoisesti erilaisia informaationsisältöjä,
- muuntuvat ja kehittyvät koko ihmisen elämänkaaren ajan,
- muokkaantuvat erityisesti vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Lähteitä

- Lankshear, C., & Knobel, M. (2011). New literacies: Everyday practices and social learning. Open University Press.
- Lloyd, A. (2017). Information literacy and literacies of information: a mid-range theory and model. Journal of Information Literacy, 11(1), 91–105. <https://doi.org/10.11645/11.1.2185>
- Multas, A.-M. (2022). New health information literacies: A nexus analytical study (Acta Universitatis Ouluensis, B Humaniora 192) [Artikkeliväitöskirja, Oulun yliopisto]. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526232157.pdf>
- Multas, A.-M. (2022). Terveystiedon lukutaidot muutoksessa: Neksusanalyttinen tutkimus. Informaatiotutkimus, 41(2-3), 106–110. <https://doi.org/10.23978/inf.122595>
- Ratzan, S., & Parker, R. (2000). National Library of Medicine current bibliographies in medicine: Health literacy. National Institutes of Health, US Department of Health and Human Services.
- Samerski, S. (2019). Health literacy as a social practice: Social and empirical dimensions of knowledge on health and healthcare. Social Science & Medicine, 226, 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2019.02.024>
- Sample, A. (2020). Historical development of definitions of information literacy: A literature review of selected resources. The Journal of Academic Librarianship, 46(2), 102116. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102116>
- Scollon, R., & Scollon, S. W. (2004). Nexus analysis: Discourse and the emerging Internet. Routledge.
- Sørensen, K. (2019). Defining health literacy: Exploring differences and commonalities. Teoksessa O. Okan, U. Bauer, D. Levin-Zamir, P. Pinheiro & K. Sørensen (toim.), International handbook of health literacy: Research, practice and policy across the life-span (s. 5–20). Policy Press.
- WHO (2022). Infodemic. https://www.who.int/health-topics/infodemic#tab=tab_1

Kiitos!

Sähköposti: anna-maija.multas@oulu.fi

Twitter: @ammultas

ResearchGate: <https://www.researchgate.net/profile/Anna-Maija-Multas>

Verkkosivut: <https://www.oulu.fi/fi/tutkijat/anna-maija-multas>